

אמן שירת הנשמה, אלי קליין, עם הגיטרה

במשך חודש ימים הוא לא יצא מהבית, הוא היה שרוי בעצב ובדיכאון עמוק בעקבות עסקה ענקית שנכשלה והותירה אותו בחובות של מיליונים רבים. 'היום' - הוא אומר - 'קיבלתי לידי את האלבום 'צעקה' של מרדכי בן דוד, ומיד ננעלתי על השיר 'פתח לנו שער'. האזנתי לו ברציפות איזה 30-40 פעם, ועכשיו אתה רואה אותי יוצא מהבית לראשונה'

מאשר התפרסמו, ומהראשונים יש גם רבים שאני אוהב מאוד ומחכה כבר שיראו אור. אבל צריך להמתין. היופי הוא, שכל זמר בוחר את השיר שמתאים לו. עם כל זמר ההפקה מקבלת גוונים אחרים - גווי אישיותו של הזמר. זה חלק מהיופי שבמוזיקה."

< אתה יכול לדעת על שיר שיהיה 'להיט' עוד לפני שיצא?

"אני לא יכול לנחש איזה ניגון יהפוך ללהיט ואיזה לא", הוא מודה, ומוסיף בקריצה: "אם יכולתי לנבא זאת מראש, כבר הייתי מיליונר. כל מלחין רוצה שהשיר שלו יתפרסם ושאנשים ישירו ויתרגשו מזה. הרי הלחנה ויצירת מוזיקה זה סוג של תקשורת עם בני אדם - שפת הלב. כשהשיר מצליח התקשורת מצליחה! ולעתים קורה שהלחנתי שיר ועבדתי עליו קשה מאוד, הייתי בטוח שיצליח ולא קורה איתו כלום - זו אכזבה גדולה.

"אבל אתן לך דוגמה לשיר שידעתי מראש שיצליח: 'ניגון באבוב' שעבדתי לאהרל'ה סמט וזאנוויל, ומקהלת מלכות. הייתה תחושה של 'להיט באוויר', כל השמות הגדולים בשיר קצבי ולא שגרתי הבטיחו להיט כבר בשלב העבודה באולפן."

< תרמת מלחניך גם למוזיקה המזרחית.

"בהחלט. לזמר הנפלא איציק דדיה הלחנתי את השירים: 'בתפילה', 'אדם יסודו מעפר', ועוד. "ליד (כיום נער) הפלא עוזיה צדוק הלחנתי את 'כוכב מאיר' שנכתב לזכרו של מרן הגר"ע יוסף זצ"ל, למילים המטלטלות שכתבה כלתו הרבנית יהודית יוסף - מיד בתום השבעה. "מבחינתי אין הבדל מהותי בין שיר מזרחי לשאר השירים - מוזיקה זו שפה שמדברת לכולם."

שמשמש ממש באותה מנגינה, אבל כמה תווים בודדים זה בסדר גמור - כמו שלא נחשוב שסופר גנב סיפור אם השתמש במילים שסופר אחר השתמש בהן."

כילד אהב אלי לנגן. הוא 'גדל' על ה'קסטות' של גדולי הזמר החסידי מרדכי בן דוד, אברהם פריד, קצת מקהלות 'פרחי' ולקינוח מוזיקה של חסידויות שונות. "המוזיקה החסידית הבסיסית", כלשונו.

במשפחתו גם מלחינים שירים. "יש לנו נוסח זמירות שבת של משפחת קליין", הוא מנלה. ביום מן הימים, והוא בגיל 10, הלחין שיר, שאגב, נמצא עד היום בקלטת. "זו לא יצירה בעלת-ערך בעיניי", הוא מרגיע אותי. "ילד בן 10 לא יכול להבין איזה חידוש מיוחד במילים ולהפתיע עם זה. אתה צריך את הבגרות ואת ההבנה, כדי לעשות את זה. אבל זה תרגול טוב בשביל ההמשך. אני חושב שהשיר הראשון שמכרתי - הוא בערך השיר המאה שהלחנתי..."

< אני מניח שקשה לענות על השאלה הבאה ששואלים כל מוזיקאי בעולם, אבל תנסה בכל אופן: איזה שיר משיריך אתה הכי אוהב, הכי 'מתחבר'?

"הוא עדיין לא הולחן..." עונה קליין בחיוך קל. "אני תמיד מקווה לעשות את זה יותר טוב ויותר מדויק."

לאחר רגעים של הרהור, הוא מצביע: "השיר שהוא אחת ההצלחות הגדולות בס"ד ומלווה אותנו כבר כמה שנים טובות בחופות ובאירועים - הוא 'ברכת הבנים' של אוהד מושקוביץ'. אנשים מתחברים לברכה הזו: 'ויתן לך בנים ובנות עוסקים בתורה ובמצוות', המילים הללו מדברות לכל אחד, ובפרט ברגעים של שמחה, חופה וחתונה.

"יש לי הרבה יותר שירים שלא התפרסמו,

"לא הכול דבש", הוא מוסיף בחיוך כנה. "לפעמים גם קורה שאשב שעתיים ליד הפסנתר או הגיטרה ולא יצא מזה כלום. המקצוע הזה מזכיר לך שהכול מלמעלה ולא תלוי רק בך.

"ואם שאלת על רגעים של השראה - אז אוכל לומר לך, שוודאי יש גם שירים שהלחנתי בערב יום כיפור, רגע לפני 'כל נדרי'."

< איזה? השיר 'יעלה למשל'?

"דווקא לא. אבל יש באמתחתי שיר מעולה שהולחן בשעה מיוחדת זו. השיר הזה, אגב, כבר הופק ועובד והיה אמור להיכנס לתקליט 'צעקה' של מרדכי בן דוד, אבל כרגע השיר ממתין לרגע שלו.

"האבות הקדושים' שביצע הזמר מאיר גפני, למשל, הולחן בחול המועד שבובי מתפילת מוסף. פתאום הרגשתי צורך להלחין שיר שאבותינו הקדושים מתפללים על בניהם - שיר שיקראו לו האבות הקדושים."

< השאלה הבאה מתקשרת עם התשובה שלך. אנשים רבים שואלים בתום: נהר של ניגונים חסידיים הולחנו בעשורים האחרונים; ניתן בכלל לחדש ניגון-חדש ונקי שהוא לא בליל של כמה ניגונים שכבר היו אי-פעם על המדף?

"זו שאלה שתמיד אני שואל את עצמי. מה כבר אפשר לחדש אחרי קרליבך וגרין וצ'ייט ופלאי ועוד רבים וטובים?! אבל האמת היא, לכל אחד יש נשמה שונה, בכל בן אדם יש חידוש - כל אחד חושב אחרת, מוצא טעם במילים אחרות ובא מרקע מוזיקלי שונה. כך שבכל אדם שמלחין יש מיוחדות וחידוש שאין בחברו, ולעניין מנגינות שיוצאות ומזכירות מנגינות אחרות אין בזה שום פסול, להפך, אם השיר 'נשמע מוכר', לאנשים קל יותר להתחבר... כמובן, איני מדבר על שיר